

Добрица Ћосић

ДЕЛОБЕ

Редитељ:
Југ Радивојевић

Добрица Ћосић

ДЕОБЕ

Копродукција: СНП, НП Ниш, НП Приштина – са седиштем у Грачаници

Редитељ: **ЈУГ РАДИВОЈЕВИЋ**

Драматизација: СПАСОЈЕ Ж. МИЛОВАНОВИЋ

Драматург: БОЖИДАР КНЕЖЕВИЋ

Сценограф: ЈУГ РАДИВОЈЕВИЋ

Асистент сценографа: ДАНИЛО МЛАЂЕНОВИЋ

Костимограф: ТАТЈАНА РАДИШИЋ

Композитор: АЛЕКСАНДАР СРЕБРИЋ

Асистент редитеља и сценски покрет: ИГОР ДАМЊАНОВИЋ

Сценски говор: РАДОВАН КНЕЖЕВИЋ

Организатор: ЈУДИТ ФЕРЕНЦ

Играју:

Урош Бабовић, сеоски газда

Вида, његова жена

Милош, њихов син

Вита, њихов слуга

Адам Катић, сеоски газда

Душан Катић, студент, његов син

Љубиша Дачић, њихов слуга

Доктор, грађански политичар

Коста Цветић, мајор

Немачки официр

Млада

НЕБОЈША САВИЋ

СОЊА ДАМЈАНОВИЋ

МИЛОШ ЦВЕТКОВИЋ

НЕБОЈША ЋОРЂЕВИЋ

МИЛАН КОВАЧЕВИЋ

ГРИГОРИЈЕ ЈАКИШИЋ

ИГОР ДАМЊАНОВИЋ

СТРАХИЊА БОЈОВИЋ

ДЕЈАН ЦИЦМИЛОВИЋ

ВАЛЕНТИН ВЕНЦЕЛ

БОЈАНА МИЛАНОВИЋ

Инспицијент: Владимир Савин

Суфлер: Снежана Ковачевић

Специјални ефекти: Давид Кузмановић

Мајстор светла: Мирослав Чеман

Мајстор тона: Владимир Огњеновић

Асистент костимографа: Снежана Хорват

Премијера: 16. марта 2021 – Српско народно позориште, сцена „Пера Добриновић“, 19.00

Представа траје два сата.

Декор, костими и остала сценска опрема израђени су у радионицама СНП-а.

ДОБРИЦА ЋОСИЋ

Добрица Ћосић (1921–2014), писац, есејиста, политичар, једна од најзначајнијих фигура српске историје и књижевности друге половине 20. века. У књижевност улази 1951. године са својим првим романом *Далеко је сунце*, првим модерним романом о југословенској револуцији који је представљао критику револуционарног терора. Роман је преведен на тридесетак језика, а само у СССР-у штампан у 1.600.000 примерака. Затим објављује романе: *Корени* (1954), *Деобе* (1961), *Бајка* (1965), *Време смрти* – тетралогија (1972–79), *Време зла* – трилогија: *Грешник* (1985), *Оштрагник* (1986) и *Верник* (1990), *Време власћи I* (1996) и *Време власћи II* (2007). Добитник је многих награда, Нинове награде чак два пута, за романе *Корени* и *Деобе*. Удружење књижевника Србије доделило му је 1986. Награду УКС за изузетан значај за књижевно стваралаштво. Два пута је добио традиционалну годишњу награду Народне библиотеке Србије за најчитанију домаћу књигу. Поводом седамдесетог рођендана, 1991. године, добио је специјалну Вукову награду. У Москви је маја 2010. постао први добитник награде „Пушкин“ за изузетне заслуге у књижевности, а у оквиру Првог словенског форума уметности „Златни витез“ председник удружења писаца Русије Валериј Ганичев уручио је Ћосићу награду „Златни витез“ за књижевно стваралаштво. Дела Добрице Ћосића преведена су на тридесетак језика.

„*Деобе* су дело које обележава једну епоху, еп и драма у исто време.“ Петар Џаџић

„Магична књига.“ Оскар Давичо

„*Деобе* су акт интелектуалног поштења и спремности писца да се ухвати у коштац са пулсирајућом савешћу, својом или туђом. Потресна и узбудљива евокација катаклизме човека у рату и тегобних испаштања Србије.“ Милан Влајчић

ЈУГ РАДИВОЈЕВИЋ

Рођен је 1. марта 1972. године у Београду. Основну школу, нижу музичку школу и гимназију завршио је у Врању, где је уз оца Радослава, директора, редитеља и глумца, мајку Љиљану, глумицу, и сестру Ану, глумицу и редитељку, направио прве позоришне кораке у Позоришту „Бора Станковић“. Дипломирао је позоришну и радио режију на Факултету драмских уметности у Београду у класи професора др Светозара Рапајића.

До сада је у театрима широм Србије и региона режирао 119 позоришних представа, за које је вишеструко награђиван како за режију тако и за представе у целини, на најзначајнијим домаћим, регионалним и светским позоришним фестивалима преко педесет пута. Добитник је награде Фонда др Хуго Клајн као најбољи студент режије 1993/94. Од 2000. до 2004. године био је стални редитељ Југословенског драмског позоришта. Од 2004. до 2007. године ради као доцент на Факултету драмских уметности у Београду на предмету Глума. Од 2017. године стални је редитељ Дrame Народног позоришта у Београду. Од 2019. године директор је Београдског драмског позоришта. Председник је УО Битеф фестивала.

Представа *Деобе* његова је 120. режија, а друга у Српском народном позоришту.

Режије:

у Српском народном позоришту

М. Витезовић: *Светозар*

у Народном позоришту Ниш

Д. Дуковски: *Маму му ко је њрви њочео*; Ж. Фејдо: *Кнејиња од Фоли Бержера*; Д. Стојиљковић: *Константин* - копродукција Народно позориште у Београду

у Народном позоришту Приштина

С. Мрожек: *Кућа на граници*; Б. М. Михиз: *Краљевић Марко*; Д. Ковачевић: *Сабирни центар*
Ј. Радуловић: *Голубњача*; С. Шепард: *Луди од љубави*

ИЗ ДРАМАТИЗАТОРСКЕ ЗАБЕЛЕШКЕ

О ДЕОБАМА

(...) Готово да на сваком кораку чујемо о некаквим поделама у Србији. Од оних (квази)политичких „прва и друга Србија“, „грађанска и национална Србија“, „лева и десна Србија“, „власт и опозиција“, „бојкот- и избор-опозиција“, преко верских, националних, вакцинашких, спортских, локацијских, родних, генерацијских... Чини се да је списак подела неисцрпан.

Колико год да су границе између супротстављених страна суштински порозне – спремност њихових представника на међусобно обрачунавање до истребљења јесте оно што ствара осећај нелагоде и изнова поставља питање сврсисходности тих и таквих подела.

Други светски рат је, без икакве сумње, метафора и метонимија крвавих подела у Србији. Његови одједи чују се и данас. Одлука да се одговори на сваковрсне поделе у српском друштву и представом обележи 80 година почетка ратних сукоба на простору Србије и бивше Југославије у Другом светском рату (1941–1945), рекло би се, више је него логична и оправдана. Значај који овај догађај има за модерну историју Србије немерљиво је велик.

Једно од најзначајнијих дела српске књижевности после Другог светског рата, Ћосићеве *Деобе* (1961) изазвале су велику пажњу и читалаца и критике због свог тематског и формалног одступања од тадашњег владајућег књижевног модела реалсоцијализма. Роман тематизује поделе револуција/ контрареволуција, насиље/не-насиље, виши/нижи сталеж, домаће/страно, стари/млади, херојство/ кукавичлук, сељачко/грађанско, мушко/женско као породичан и друштвени став доминантно дат из перспективе равнаторског покрета, у време објављивања романа – губитничке стране. Тематски заокрет и измењена перспектива посматрања у осам сукоба пратила је и композиционо одустајање од јасног праћења радње, мешање фикције и факције, у којима се, наизглед јасни гласови појединаца, умрежавају у јединствен глас народа, збуњеног историјским тренутком. Главне личности романа су потомци Катића и Дачића, па се *Деобе* надовезују на *Корене* и део су најзначајније саге у српском роману 20. и 21. века (*Корени, Време смрти, Време зла, Оштрагник, Грешник, Време власи...*)

Овако препознати мотивско-композициони елементи драматизаторски поступак усмериле су на препознавање колизије између невербалне радње, солилоквија, монолога и дијалога у свакој драмској ситуацији. Ова колизија даје повод да се у роману и драмском тексту трага за оним

својствима које иронија у свом обједињавајућем искуству истовремено истиче и потиरे. Поступак иронизације темељи се на успостављању антитезе између два света и два начина мишљења који се огледају један у другоме као у кривом огледалу. Главни иронијски ефекат постиже се тумачењем једног света терминима који припадају другом свету, из чега произлазе и аналогни вредносни судови. Тематизовани сукоби историјског тренутка ресемантизују се на оба своја пола у неуобличеност, у аморфно стање које карактерише представе о периоду који претходи новом почетку у генеаложском стаблу, и одговарају искуству „вечног враћања истог“.

Исписујући колективну и личну трагедију, Ћосић роман започиње нападом нацистичке Немачке на краљевину Југославију 1941. и завршава догађајима ослобођења у јесен 1944. Ликове је бирао и градио према њиховом социјалном пореклу и животном опредељењу, и тиме захватио све друштвене слојеве на којима су се ослањале сукобљене стране: равногорски и партизански покрет. Из мноштва ликова и перспектива које роман нуди, током драматизаторског поступка издвојени су најзначајнији представници чије индивидуалне црте и фабулативне линије сакупљају трауматизовано искуство подела, распада друштва, породице и појединца. (...)

Истовремено, разбијање и преобликовање времена, искустава савременог позоришта и гротескне сличности траума ратовања деведесетих година 20. и подела 21. века, поигравање формом, у којој Хор, као множина индивидуалних судбина и гласова, чува сећање на грчку трагедију, али постаје и свезнајући приповедач, нешто као друштвена мрежа, одабрани аватари окупљени око препричавања судбине Уроша Бабовић и мештана села Прерово и Трнава, полазна су основа овог драматизаторског поступка и могућег предлошка сценске интерпретације.

Ликови су образовани као семиотичке скупине, чија потпунија карта дистинктивних црта омогућава да се читава представа конципира као покрет масе, у којем искакање искрица појединих судбина постају икона и индекс друштва које представљамо и којем се обраћамо овде и сада. Титанска борба два комплекса, Лајвеог и Едиповог, и њихова питања – зашто родитељи желе да убију своју децу, односно зашто деца желе да убију своје родитеље – чини се да у Србији добија свој екстремни облик: сви против свих и свако против сваког. Па, како се ко снађе и ако се снађе у животу што се зове тако.

Гибајући се сваким својим елементом кроз различите слојеве свести, подсвести и стварности, кроз различите асоцијације, организујући ликове и глумачки израз око читавог низа тематских оса, *Деобе* опстају као агрегат потенцијално неограничених и увек нових читања.

Спасоје Ж. Миловановић

Реч драматурга

Да би се Ћосићеве *Деобе* поставиле на сцену било је неопходно извршити драстичну селекцију многобројних појединачних деоба којима роман обилује. Тек кад је та основна линија извучена и кад је лична и породична трагедија Уроша Бабовића стављена у први план, Ћосићеве *Деобе* постале су позоришне *Деобе*. Кад нам се, после гледања представе, слегну утисци о естетици (и поруци) онога што смо видели на сцени, чак и ако нам се мишљења буду разликовала, верујем да ће се сви (или скоро сви) сложити у једном: без обзира на своју театарску форму, ове и овакве *Деобе*, у својој суштини, највише личе на античку драму.

Божидар Кнежевић

АДАМ

А ја се, Уроше, свог сина, своје крви и свог продужетка не стидим. Мој син, то сам ја. Нека буде лопов, разбојник, паликућа, нека буде најгори човек на свету, увек ће бити мој син и ја ћу увек остати његов отац. Створио сам га и дугујем му верност. Док постојим ја морам да вршим своју дужност. Ради њега и јесам... Ја хоћу, ја сам дужан да док дишем будем његов отац. Да га храним, лечим, чувам, помажем, браним. Да лажем, варам, потплаћујем, да се против целог света борим за њега.

ДУШАН

Зар после Трнавe иједан војник и патриот може да заспи, зар ватра у Трнави није ватра за устанак. Немци су нам Трнавом поново објавили рат до истребљења. Нека издајници и кукавице зову непоштење политиком, а кукавичлук тактиком. Патриотизам и постоји једино у храбрости. Људи могу да носе и кокарде и петокраке на капама... они једино храброшћу и жртвама постају истинска браћа. Братство није у значкама и униформама, у песмама и причама.

ЉУБИША

Четници, браћо, дајте каме, ножеве и бајонете. Дајте сва сечива која имате. Наоштриће их мајстор тако да месец као краставац пресечеш, звезду као бубу да убодеш. Дајте, браћо, велики нас посао чека, а нож се најбрже иступи о човечју погану крв. То вам ја тврдим. На земљи ништа тврђе од људске крви. Браћо, чујте ме: само још вечерас будите јунаци. Од сутра неће имати од чега да вас буде страх.

УРОШ

Зашто да не, кад је то за његово добро. За његову главу, и за општи спас.
Људи смо, морамо моћи све што нас снађе.

АДАМ

Ето, промени се на земљи. Долази власт наших синова. Од памтивека су деца слушала очеве. Од сада ћемо ми морати њих да слушамо. Ти знаш да се теби нисам покорио и да ја не волим да се покоравам. Сину хоћу. И његовим законима. А ја верујем да неће своју правду да истерују до краја и сваку рану да наплаћују. Жао ми те је – али много више бих те жалио да није твој Милош победио. Куда ћеш, седи, смири се. Син ти је победио. Деца су победила.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ

НОВИ САД

Позоришни трг 1, 21101 Нови Сад
Телефон: 021/ 6621 411 (централа)

За издавача / ЗОРАН ЂЕРИЋ, управник
УД Драма / МИЛОВАН ФИЛИПОВИЋ, директор

Уредник / НИКОЛИНА ЂУКАНОВИЋ
Фотографије / СРЂАН ДОРОШКИ
Обликовање / СОЊА ВИДАКОВИЋ САВИЋ
Графички уредник / ЂОРЂЕ ЛАБАТ
Прелом текста / ЉИЉАНА БИЛБИЈА

Штампа / САЈНОС д.о.о., Нови Сад
Тираж 500

160. сезона 2020/2021.

www.snp.org.rs

НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ
НИШ

НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ У НИШУ

НИШ

Синђелићев трг 66, 18000 Ниш
Телефон: 018 / 527 371 (централа)

Управник / СПАСОЈЕ Ж. МИЛОВАНОВИЋ

НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ ПРИШТИНА

ПРИШТИНА

Ул. Цара Лазара 11, 38205 Грачаница
nppristina@gmail.com

Управник / ПРЕДРАГ РАДОЊИЋ

